

Onderwerp

Aanpak zwerfafval in de openbare ruimte

Datum collegevergadering	26 mei 2026
Thema programmabegroting	Inrichting en beheer openbare ruimte
Portefeuillehouder	Dorus Klomberg
Zaaknummer	2026-005395

Samenvatting

Ondanks groeiende participatie, voornamelijk vanuit inwoners, neemt de hoeveelheid zwerfafval in de openbare ruimte niet af. Uitgevoerde pilots hebben ons geleerd dat er vanuit lokaal bedrijfsleven geen bereidheid is tot participatie waar het aankomt op onderhoud van de winkelgebieden. Dumpingen en bijplaatsingen nemen gemeente breed toe. Binnen de huidige begroting is geen ruimte voor extra inzet op zwerfafval of afval (verwijderen van dumpingen en bijplaatsingen). We vragen om meer inzet op de aanpak van zwerfafval om de kwaliteit te behouden en te verbeteren.

Voorgesteld besluit

1. Meer inzet op de aanpak zwerfafval om de kwaliteit binnen de wijk (B-niveau) te behouden en de kwaliteit in de accentzones te verbeteren naar A-niveau.

Inleiding

Vanuit het uitgebreide, jaarlijkse zwerfafvalprogramma zetten we breed in op voorlichting en samenwerking met inwoners, scholen, bedrijven en verenigingen om het zwerfafval in de openbare ruimte en langs de oevers gezamenlijk aan te pakken. Hierbij zetten we zowel in op bronaanpak als daadwerkelijk opruimen. Al enkele jaren zien we een sterke stijging in het aantal participanten en wordt de samenwerking tussen gemeente en inwoners steeds sterker.

De vervuiling van toegangswegen, de grotere winkelcentra en ook de grote hoeveelheid sigarettenpeuken, springen in het zicht en zijn inwoners een doorn in het oog. Een uitgebreide campagne om lokaal bedrijfsleven te betrekken bij de problematiek heeft helaas niet tot resultaten geleid. Invoering en handhaving op de 25-meter regel (ondernemers dienen binnen een straal van 25 meter rondom hun filiaal het terrein te ontdoen van afval afkomstig uit hun winkel) is om meerdere redenen niet wenselijk en haalbaar. Uiteraard blijft de inzet op participatie en medewerking vanuit de lokale middenstand, maar op korte termijn zijn hier geen zichtbare resultaten te verwachten.

Tot slot constateren we ook een norm-verlaging bij het aanbieden van huishoudelijk afval waarbij de hoeveelheid dumpingen en bijplaatsingen (afval binnen een straal van 6 meter van een afvalbak) snel toenemen.

Beoogd effect

- 1.1 De kwaliteit binnen de wijk behouden (b-niveau) en de kwaliteit in de accentzones verbeteren (A-niveau).
- 1.2 Meer zichtbaarheid voor gemeentelijke inzet en een duidelijk waarneembare reductie van zwerfafval en peuken, met name in de accentzones (toegangswegen, grotere winkelcentra en hotspot locaties).
- 1.3 Een snelle verwijdering van dumpingen in de openbare ruimte om meer bijplaatsingen door inwoners en zwerfafval te voorkomen

Argumenten

- 1.1 *Verhoging van het onderhoudsniveau op zwerfafval in de grotere winkelgebieden;*
Effectieve en structurele aanpak van zwerfafval in de grotere winkelgebieden leidt snel tot een zichtbaar schoner resultaat. De huidige ambitie voor onze winkelcentra ligt momenteel op B-niveau maar wordt door inwoners als vervuild ervaren. Afhankelijk van het moment van schouwen wordt ook het B-niveau momenteel niet altijd gehaald. Rondom de afvalbakken is het schoon maar in de beplanting en op de verharding ontstaat al snel meer zwerfafval dan de toegestane stuks voor niveau B (max 10 stuks fijn afval per m² en 10 stuks grof afval per 100m²). Wanneer hier wekelijks, structureel gereinigd wordt op bestrating en in beplanting, kunnen we het onderhoudsniveau al snel verbeteren, zelfs naar A-niveau. A-niveau staat voor "heel schoon" waarbij fijn zwerfafval vrijwel niet aanwezig is en grof afval bijna nooit zichtbaar.
- 1.2 *Groeiende hoeveelheid dumpingen en bijplaatsingen;*
We zien een groeiende hoeveelheid dumpingen en bijplaatsingen, landelijk maar ook binnen onze gemeente. Deels wordt dit meegenomen door Circulus maar hier ligt evengoed een belangrijke taak voor buurtbeheer. Snelle verwijdering is noodzakelijk om meer bijplaatsing en zwerfafval te voorkomen alsmede het onderhoudsniveau binnen de wijk te kunnen handhaven op B-niveau.
- 1.3 *Meer zichtbaarheid voor gemeentelijke inzet en samenwerking versterken;*
De inspanningen die gedaan worden vanuit de gemeente m.b.t. aanpak van zwerfafval zijn voor de inwoner te weinig zichtbaar en worden onderschat. Een effectieve aanpak van de accentzones springt de inwoner direct in het oog, leidt tot een zichtbaar, schoner resultaat en duidelijk waarneembare inzet vanuit de gemeente.

Dit jaar wordt vanuit zwerfafval ook groot ingezet op een bewustwordings- en participatie campagne. De slogan van deze campagne is "Rheden schoon doen we samen". Zichtbare, gemeentelijke inzet op zwerfafval geeft hierin een belangrijk signaal af naar onze participanten.

1.4 Effectieve verwijdering van sigarettenfilters;

Sigarettenfilters bevatten plastic en giftige stoffen waardoor ze erg schadelijk zijn voor onze natuur. Met name in de winkelgebieden is sprake van een grote mate van vervuiling. Vanuit onze vrijwilligers komt steeds terugkerend het verzoek of de gemeente iets kan doen aan de peukenvervuiling. Verwijdering is eigenlijk alleen mogelijk met behulp van professioneel materiaal (een Gluton). De aanschafkosten van de Gluton kunnen betaald worden vanuit de Single Use Plastics (SUP) vergoeding.

Kanttekeningen en/of risico's

1.1 Implementatie 25-meter regel;

Binnen de APV heeft de gemeente de 25-meter regel "geadopteerd". Dit betekent dat ondernemers het terrein binnen 25 meter rondom hun filiaal, dienen schoon te houden op afval afkomstig uit hun winkel. De regel laat echter veel ruimte voor discussie.

Er is veel tijd en moeite gestoken om medewerking te krijgen van lokale ondernemers bij het onderhoud van het winkelgebied. Deze wil lijkt niet tot weinig aanwezig. Geforceerde implementatie van deze regel is noch wenselijk noch haalbaar met oog op handhaving. Kostbare uren kunnen dan effectiever besteed worden aan het daadwerkelijk schoonhouden van het winkelgebied.

Daarnaast blijven we ondernemers, bij structurele vervuiling, aanspreken op hun verantwoordelijkheid tot het verwijderen van verpakkingsmateriaal afkomstig uit hun filiaal binnen een straal van 25 meter, zoals vastgelegd in de APV.

1.2 De vergoeding vanuit de SUP varieert jaarlijks;

Jaarlijks ontvangen gebiedsbeheerders een vergoeding voor de aanpak van zwerfafval vanuit het Single Use Plastics Directive. De hoogte van deze vergoeding wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. De rijksoverheid voert monitoringen uit waarna het te vergoeden bedrag voor het aandeel single use plastics wordt bepaald. Hoewel het niet de verwachting is dat de vergoeding komende jaren substantieel naar beneden zal worden bijgesteld, is dit theoretisch wel mogelijk. Mocht op enig moment de vergoeding niet meer toereikend zijn om de kosten voor extra aanpak van zwerfafval te bekostigen, zien we 2 opties;

- Minder inzet op aanpak van zwerfafval
- Het tekort aanvullen vanuit de afvalstoffenheffing

Financiën

	Bedrag (€)	Jaarschijf / jaarschijven
Eenmalige uitgaaf:		
Investering:	€ 30.000, -	Afschrijvingslast 5 jaar a € 6.000
Structurele lasten:		

De aanvullende inzet die noodzakelijk is om genoemde resultaten te behalen, kunnen worden gefinancierd vanuit de SUP-vergoeding. Met terugwerkende kracht zijn er extra gelden ontvangen over 2023 en 2024 waardoor er financiële ruimte is om extra aanpak op zwerfafval te bekostigen.

Uitvoering

1. Aanschaf van professioneel materieel;

- De aanschaf van de Gluton straatzuiger vanuit het zwerfafvalbudget.

Het effect wordt gemeten via de schouw die ieder kwartaal wordt uitgevoerd door Smart Litter Solutions. In deze schouw worden de accentzones en hotspot-locaties (structureel ernstig vervuilde locaties) meegenomen.

2. Aanvullende inzet voor versterking uitvoering;

Voor het realiseren van de ambities binnen de aanpak van zwerfafval is aanvullende inzet in de uitvoering noodzakelijk. Deze inzet wordt ingevuld vanuit het domein Werk & Inkomen en gekoppeld aan arbeidsparticipatie, waarbij deelnemers werkervaring opdoen en vaardigheden ontwikkelen. De financiering vindt plaats binnen de beschikbare SUP-middelen, waardoor de inzet flexibel en toekomstbestendig kan worden ingericht.

3. Uitvoering en voortzetting van het huidige zwerfafval jaarprogramma;

Uitvoering van het reeds bestaande, uitgebreide zwerfafval programma waarin aandacht wordt geschonken aan samenwerking, ondersteuning, voorlichting, educatie en bronaanpak.

4. Brede voorlichting- en participatie campagne;

Dit jaar voeren we het gehele jaar een uitgebreide voorlichting- en participatie campagne waarin we inwoners wijzen op het gebruik van een afvalbak, de schadelijke gevolgen van zwerfafval en inzetten op samenwerking. Daarbij belichten we ook de werkzaamheden die onze buitendienst reeds verricht.

Participatie en communicatie

Dit voorstel is tot stand gekomen in samenwerking met buurtbeheer en afvalbeleid. Hierin is rekening gehouden met de volgende punten;

- De wens tot continuering van inzet vanuit buurtbeheer met oog op het verwijderen van dumpingen en bijplaatsingen vanuit afvalbeleid;
- De wens vanuit zwerfafval tot zichtbare, gemeentelijke aanpak van zwerfvuil op aandacht locaties, en ook het verwijderen van sigarettenfilters;
- De nadrukkelijke wens vanuit vrijwilligers richting de gemeente om de vervuiling aan te pakken in winkelgebieden en hotspot-locaties;
- Benodigd materieel voor extra aanpak van zwerfafval en sigarettenfilters.

Na besluitvorming in het college zal de beslissing via de zwerfafval-nieuwsbrief en eerstvolgende bijeenkomst zwerfafval gedeeld worden met onze vrijwilligers. In de samenwerking met Circulus zal het komende jaar extra aandacht worden geschonken aan informatie richting inwoners omtrent het juist aanbieden van de diverse afvalstromen.

Bijlagen

De Steeg, 26 mei 2026

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris